

*“Хүний эрх, эрх чөлөөг орон
даяар, цаг ямагт, хүн бүрт”*

“Бизнес ба хүний эрх”

ХЭҮК-ын Ахлах референт

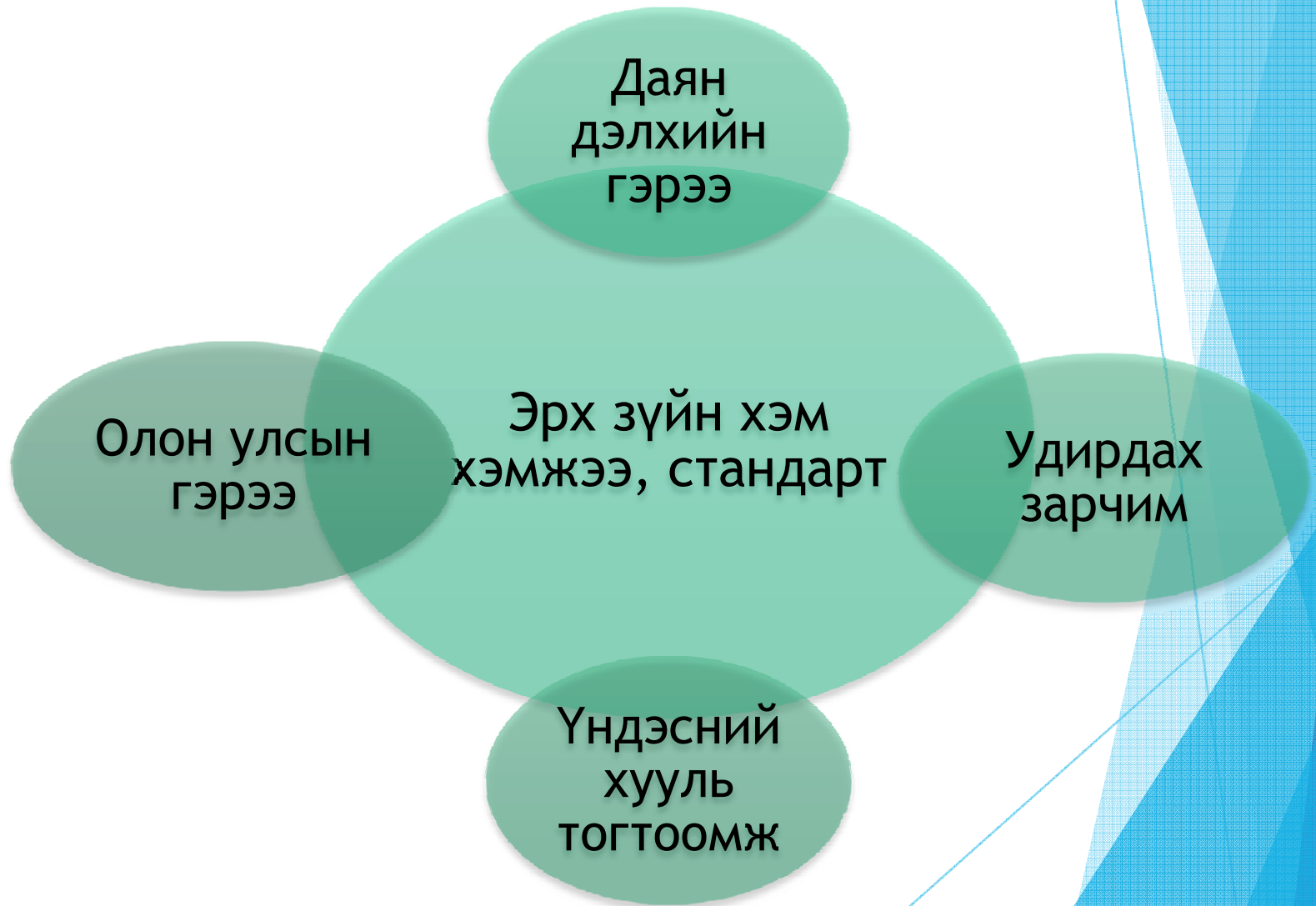
З.Өнөржаргал

www.nhrctm.org.mn

ХЭҮК

Бизнесийн салбарт мөрдөгдөх эрх зүйн хэм хэмжээ, стандартууд

Даян дэлхийн гэрээ /Global Compact/

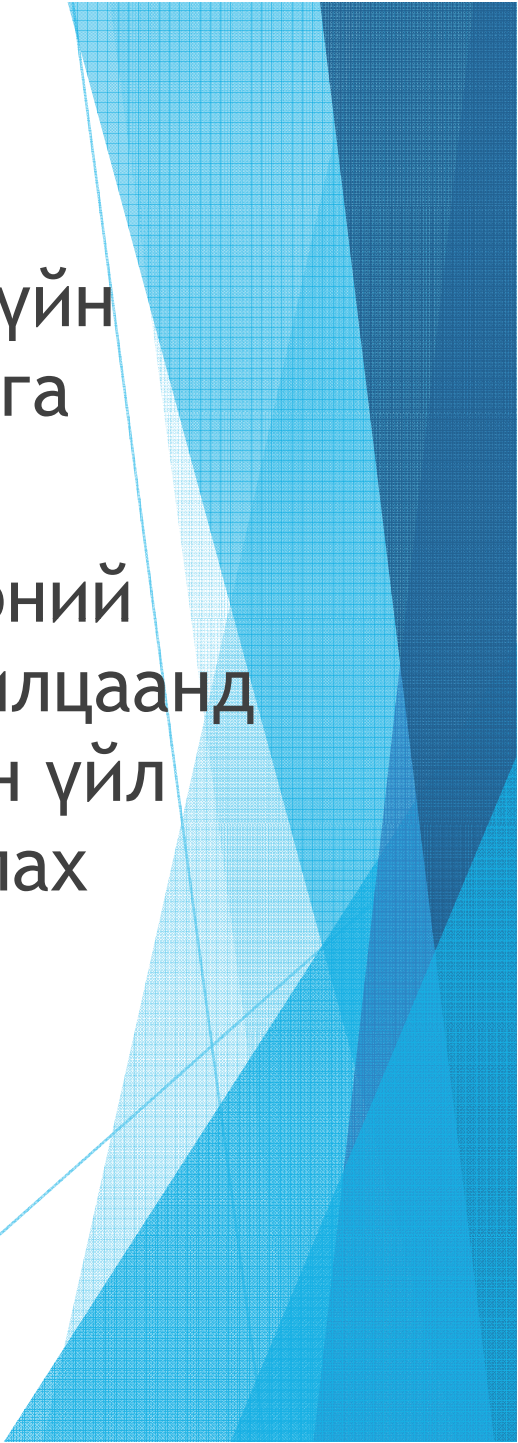
- ▶ Компанийн нийгмийн хариуцлагын чиглэлээрх дэлхийг хамарсан хамгийн том, сайн дурын хөдөлгөөн
- ▶ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга асан Коффи Аннан анх санаачилж 2000 оны 07 дугаар сарын 26-ны өдрөөс эхлэн үйл ажиллагаагаа эхэлсэн.
- ▶ Одоогоор уг гэрээнд 162 улсын 9997 компани, байгууллагууд нэгдсэнээс гадна 90 оронд Даян Дэлхийн гэрээний бүсийн сүлжээ /Global Compact Local Network/ ажилладаг.

UN-Global Compact Local (Mongolia)

NAME	TYPE	SECTOR	COUNTRY	JOINED ON
Terra Express LLC	Company	Industrial Transportation	Mongolia	2018-07-05
Khan Bank	Company	Banks	Mongolia	2010-04-30
Mongolian National Chamber of Commerce and Industry	NGO Local	Not Applicable	Mongolia	2006-06-06

Зорилго

- ▶ Үндэсний хууль тогтоомжийн зохицуулалт хангалтгүй үед хүмүүнлэг үүднээс даяар олноороо баримтлах зарчмыг дэмжин ажиллах

-
- ▶ Гэрээнд нэгдсэн компаниуд эрх зүйн болон санхүүгийн үүрэг хариуцлага хүлээхгүй
  - ▶ Гэрээнд нэгдсэн компаниуд гэрээний үндсэн чиглэл болох 4 суурь харилцаанд үндэслэсэн 10 зарчмыг бизнесийн үйл ажиллагаандаа баримталж ажиллах шаардлагатай

ХҮНИЙ ЭРХ /HUMAN RIGHTS/

ЗАРЧИМ

- 1. Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хамгаалах олон улсын тунхаглалуудыг дэмжин хүндэтгэх;*
- 2. Бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг аливаа хэлбэрээр зөрчихгүй байх.*

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ /LABOUR/

- 3. Эвлэлдэн нэгдэх эрх чөлөө, хамтын хэлэлцээр байгууллах эрхийг хүлээн зөвшөөрөх;*
- 4. Хүчээр болон албадан хөдөлмөрлүүлэх аливаа хэлбэрийг арилгах;*
- 5. Хүүхдийн хөдөлмөрийг арилгах;*
- 6. Хөдөлмөр эрхлэлт, ажил мэргэжлийн хүрээнд ялгаварлан гадуурхах явдлыг арилгах;*

БАЙГАЛЬ ОРЧИН /ENVIRONMENT/

- 7. Бизнесийн үйл ажиллгаанд байгаль орчны өөрчлөлт, доройтлоос урьдчилан сэргийлэх;*
- 8. Бизнесийн үйл ажиллагаанд байгаль орчины хариуцлагыг өндөржүүлэх;*
- 9. Байгаль орчинд ээлтэй технологийг хөгжүүлэх нэвтрүүлэх;*

АВЛИГА /ANTI-CORRUPTION/

- 10. Авлга, хээл хахуулийн бүх хэлбэрйин эсрэг тууштай ажиллах.*

Компанид бий болох боломж

- Даян Дэлхийн гэрээний таних тэмдгийг гэрээний зорилтыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээ, үйл ажиллагаандаа хэрэглэх эрх
- НҮБ болон Даян Дэлхийн гэрээний албан ёсны сайтад компанийн мэдээлэл тавигдсанаар бусад томоохон компаниудтай нийгмийн хариуцлагын чиглэлээр хамтран ажиллаж, туршлагаасаа хуваалцах, эрх тэгш гишүүн болох боломж
- Гэрээнд нэгдсэн талууд жил бүр хийсэн ажлын тайлангаа гэрээний 10 зарчмын хүрээнд нийцүүлэн бичиж ирүүлэх үүрэгтэй байдаг.

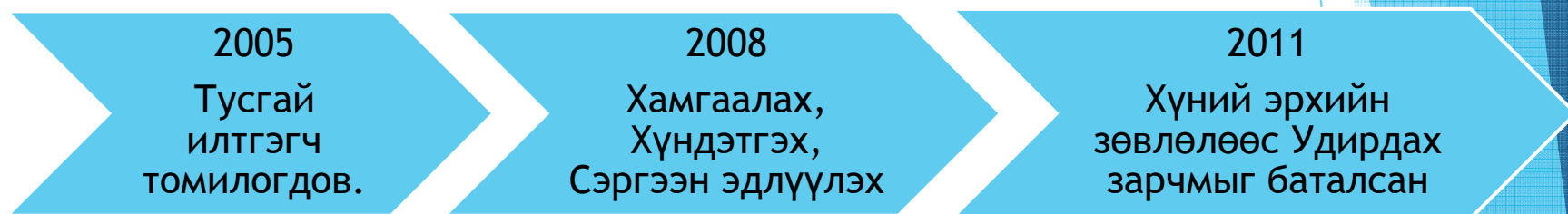
Бизнес ба Хүний эрхийн удирдах зарчим /Guiding Principles on Business and Human Rights/

1. “Үндэстэн дамнасан корпорациуд болон бусад бизнесийн байгууллагуудын тухай хэм хэмжээ”-ний төслийг Хүний Эрхийн Зөвлөлөөс боловсруулав. Энэхүү төслийн зорилго нь бизнесийн салбарт хүний эрхийг хамгаалах, түүнд хүндэтгэлтэй хандах, дэмжих үүргийг компаниуд хүлээхэд оршиж байв.

2. Төсөл Засгийн газруудаас хангалттай дэмжлэг авч чадахгүй байсан учраас Зөвлөл уг төлөвлөгөөг цаашид хэрэгжүүлэх шаардлагатай эсэхийг тогтоохын тулд 2005 онд Тусгай илтгэгч томилж төлөөлөгчид уг ажлыг хийж дуусгах эрхийг олгосон байна.

Удирдах зарчмыг баталсан үйл явц

“Хамгаалах, хүндэтгэх, сэргээн эдлүүлэх”

Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй стандарт, практикийг “тодорхойлох, ойлгомжтой болгох” талаар зөвлөмж боловсруулах

Тусгай илтгэгч зөвлөмжөө танилцуулав. Хүний эрхийн зөвлөл санал нэгтгэйгээр 8/7 дахь тогтоолоороо Зөвлөмжийг баталсан.

2010 оны 6 дугаар сард болсон Хүний эрхийн зөвлөлийн олон талт хэлэлцээрийн үед Зөвлөмжийг албан хэлбэрт оруулах нь зүйтэй хэмээн санал нэгдсэн.

Удирдах зарчмын 3 тулгуур зарчим

1. Зөв бодлого, зохицуулалт, шийдвэрийн тусламжтай гуравдагч этгээд болох Бизнесын байгууллагуудын зүгээс хүний эрхийг зөрчихөөс хамгаалах Төрийн үүрэг.

2. Бизнесийн байгууллагууд үйл ажиллагаандаа бусдын эрхийг хүндэтгэхийг хичээнгүйлэн эрмэлзэх үүрэг.

3. Шүүхийн болон шүүхийн бус арга хэлбэрээр хохирогчдын эрхийг сэргээн эдлүүлэх хэрэгцээ шаардлага.

Хүний эрхийг хамгаалах төрийн үүрэг бол олон улсын хүний эрхийн дэглэмийн нэн чухал хэсэг учраас;

Хүний эрхтэй байнга холбогдож байдаг бизнесийн үйл ажиллагаанд хүний эрхийг хүндэтгэх нь нийгмийн үндсэн хүсэл эрмэлзэл байдаг учраас;

Хүний эрх зөрчигдөхөөс байнга сэргийлж чаддаггүй тул зөрчигдсөн эрхийг сэргээх шаардлагатай байдаг тул эдгээр гурван зарчим нэн чухал.

Хүний эрхийг хамгаалах төрийн үүрэг

- Бодлого
- Зохицуулалт
- Шүүхийн тогтолцоо

Хүний эрхийг хүндэтгэх байгууллагын үүрэг

- Зөрчлөөс сэргийлэхийг эрмэлзэн ажиллах
- Нөлөөллийг зохицуулах

Зөрчигдсөн эрхийг сэргээх

- Хохирогчдод хүрч ажиллах
- Шүүхийн болон шүүхийн бус журмаар сэргээх

Хүний эрхийг бизнесийн үйл ажиллагаанд хүндэтгэсний сайн тал

ОЛОН УЛСЫН ХӨДӨЛМӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРТ АЖЛЫН БАЙР БИЙ БОЛГОХ ТУХАЙ 1998 ОНЫ 189 ДҮГЭЭР ЗӨВЛӨМЖ

- ▶ Жижиг, дунд үйлдвэрийг өсгөж хөгжүүлэх таатай орчныг бүрдүүлэхийн тулд гишүүн орнууд дараах арга хэмжээг авбал зохино:
- ▶ а) эдийн засгийн хамгийн таатай орныг дэмжихэд чиглэсэн санхүү, мөнгөний болон хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг боловсруулж хэрэгжүүлэх (ялангуяа инфляц, хүү болон валютын ханш, албан татвар, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн тогтвортой байдлын талаар):
- ▶ б) өмчлөгчийн эрх, түүний дотор оюуны өмч, аж ахуйн байршил, гэрээг хэрэгжүүлэх, шударга өрсөлдөөний талаар хууль эрх зүйн зохих зохицуулалт, түүнчлэн хөдөлмөр, нийгмийн зохистой хууль тогтоомж бүрдүүлж хэрэгжүүлэх:
- ▶ в) аж ахуй эрхлэх хүсэлтэй хүмүүст бэрхшээл учруулахуйц бодлогын болон хууль эрх зүйн арга хэмжээнээс зайлсхийх замаар аж ахуй эрхлэх сонирхолыг нэмэгдүүлэх:

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1 ЯДУУРЛЫГ
УСТГАХ

2 ӨЛСГӨЛӨНГ
ЗОГСООХ

3 ЭРҮҮЛ МЭНДИЙГ
ДЭМЖИХ

4 ЧАНАРТАЙ
БОЛОВСРОЛЫГ
ДЭМЖИХ

5 ЖЕНДЕРИЙН ЭРХ
ТЭГШ БАЙДЛЫГ
ХАНГАХ

6 БАТАЛГААТ УНДНЫ УС
АРИУН ЦЭВРИЙН
БАЙГУУЛАМЖААР
ХАНГАХ

7 СЭРГЭЭГДЭХ
ЭРЧИМ ХҮЧИЙГ
НЭВТРҮҮЛЭХ

8 ЗОХИСТОЙ ХӨДӨЛМӨР
БА ЭДИЙН ЗАСГИЙН
ӨСӨЛТИЙГ ДЭМЖИХ

9 ИННОВАЦИ БОЛОН
ДЭД БҮТЦИЙГ
ХӨГЖҮҮЛЭХ

10 ТЭГШ БУС
БАЙДЛЫГ
БУУРУУЛАХ

11 ЭЭЛТЭЙ ХОТ,
ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООГ
ДЭМЖИХ

12 ХАРИУЦЛАГАТАЙ
ХЭРЭГЛЭЭГ
ДЭМЖИХ

13 УУР АМЬСГАЛЫН
ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ҮР
НӨЛӨГ БАГАСГАХ

14 ДАЛАЙ ТЭНГИСИЙН
НӨӨЦИЙГ
ХАМГААЛАХ

15 ХУУРАЙ ГАЗРЫН
ЭКО СИСТЕМИЙГ
ХАМГААЛАХ

16 энх тайван,
шударга ёсыг
цогцлоох

17 хөгжлийн төлөөх
түншлэлийг
бэхжүүлэх

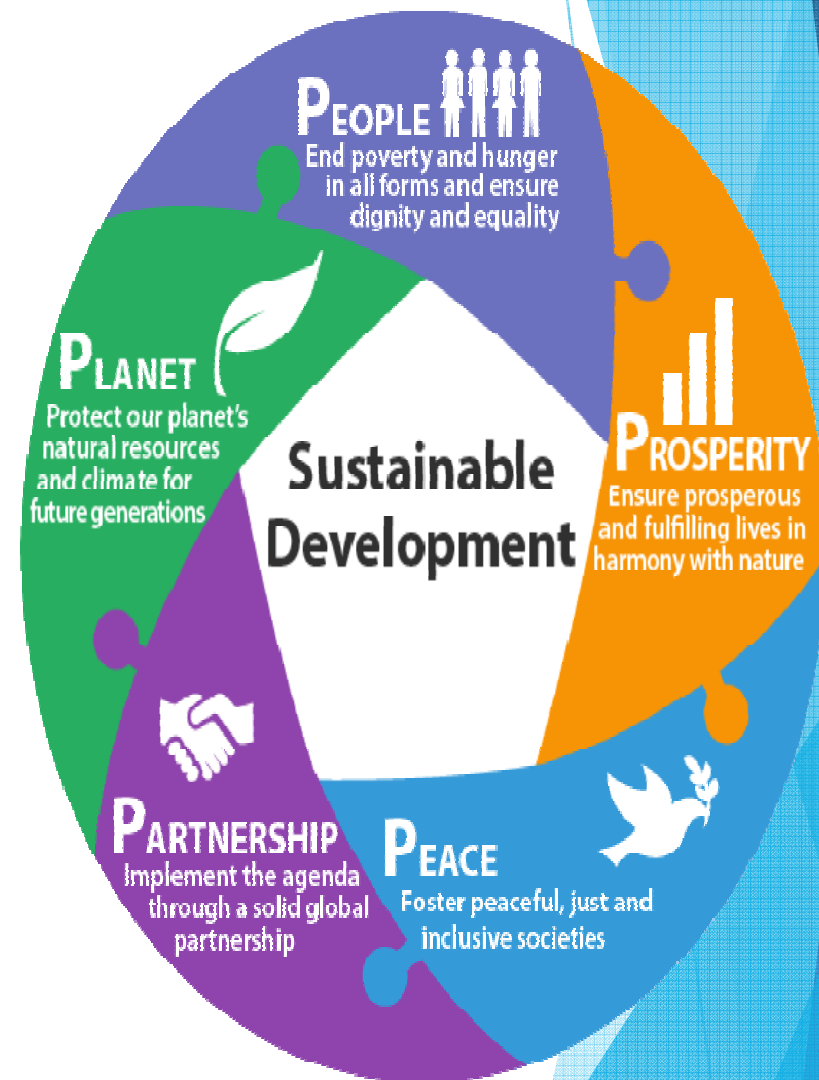

ТОГТВОРТОЙ
ХӨГЖЛИЙН
ЗӨРИЛГО

Тогтвортой хөгжлийн зорилго

Тогтвортой хөгжлийн зорилгын таван бүрэлдэхүүн хэсэг:

- People / Ард түмэн
- Planet / Гараг дэлхий
- Prosperity / Хөгжил цэцэглэл
- Peace / Энх тайван
- Partnership / Түншлэл

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

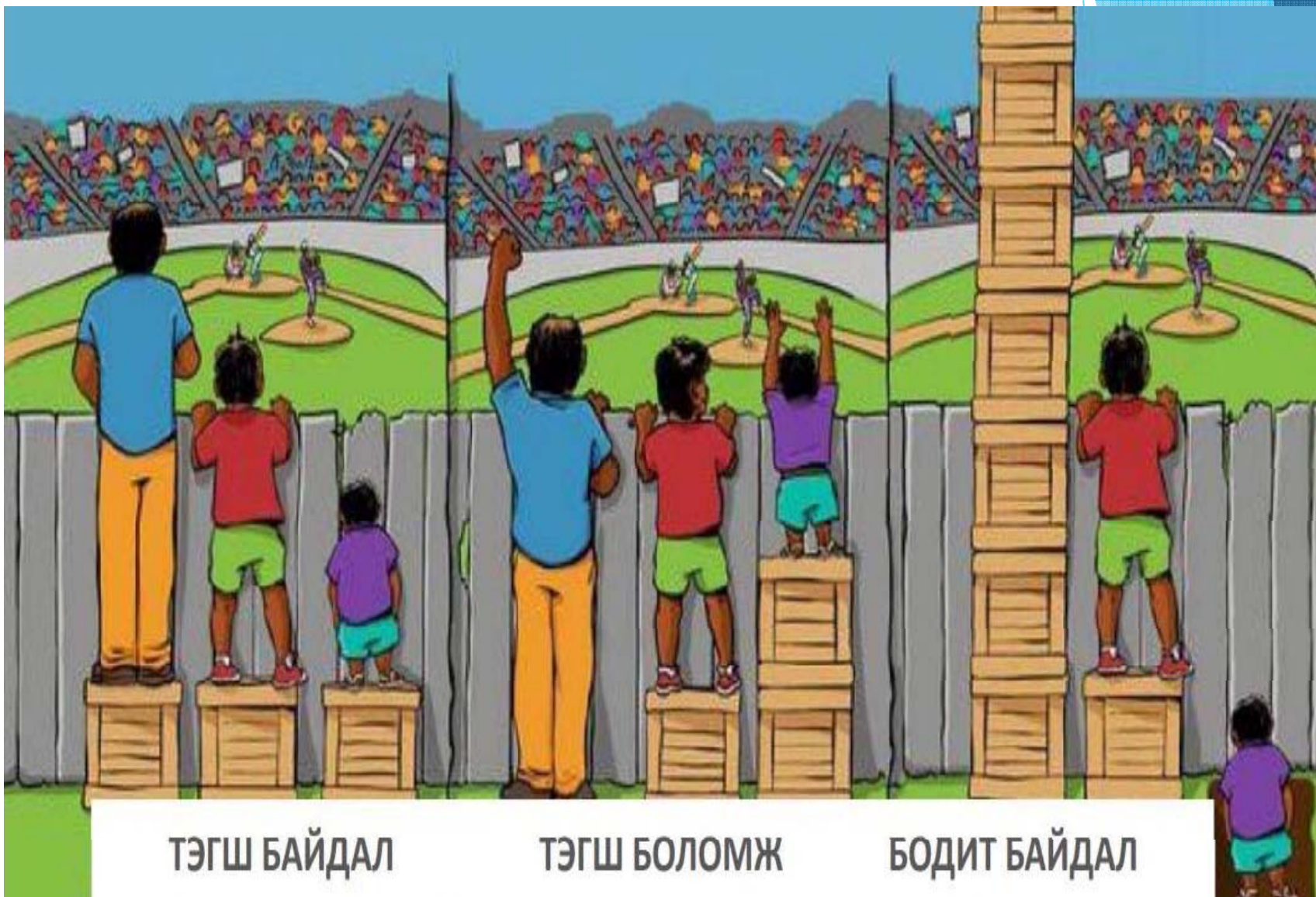
ХҮНИЙ
ХӨГЖИЛ

→ ТОГТВОРТОЙ
ХҮНИЙ
ХӨГЖИЛ

- Хүн
- Боломж
- Сонголт

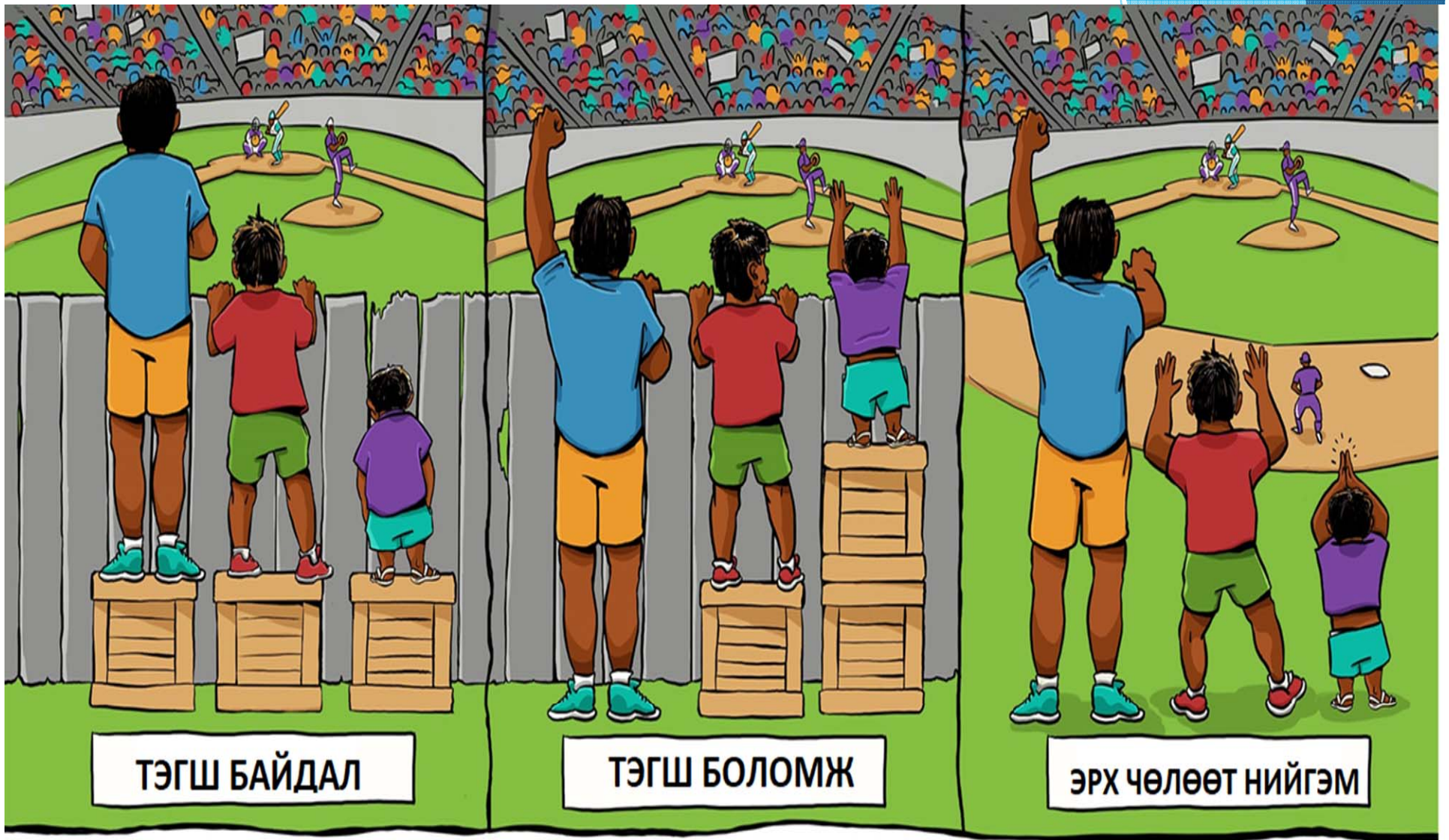
Хандивт тулгуурласан хандлага	Хэрэгцээнд чиглэсэн хандлага	Эрхэд суурилсан хандлага
Гарсан үр дүнгээс илүү орцонд төвлөрдөг.	Гарсан үр дүнгээс илүү орцонд төвлөрдөг.	Үйл явц, гарах үр дүнд төвлөрдөг.
Хандив нэмэгдүүлэхийг чухалчилдаг.	Хэрэгцээг хангахаа чухалчилдаг.	Эрхийг биелүүлэхийг чухалчилдаг.
Ядууст чиглэсэн баячуудын ёс суртахууны хариуцлагыг хүлээн зөвшөөрдөг.	Хэрэгцээ бол зүй ёсны шаардлага гэж хүлээн зөвшөөрдөг.	Хуулийн болон ёс суртахууны хүрээнд үүрэг хүлээгчдээс шаардах хувь хүн, бүлгийн эрхийг хүлээн зөвшөөрдөг.
Хувь хүнийг хохирогч гэж хардаг.	Хувь хүн хөгжлийн туслалцааны объект гэж хардаг.	Хувь хүн, бүлэг өөрийн эрхээ шаардахуйц мэдэлжсэн байна.
Хувь хүмүүс тусламж хүртэх ёстой гэж үздэг.	Хувь хүмүүс тусламж хүртвэл зохино гэж үздэг.	Хувь хүмүүс тусламж дэмжлэг хүртэх эрхтэй гэж үздэг.
Асуудлын илрэн гарах хэлбэрт анхаардаг.	Асуудал үүсгэж буй, шууд харагдахуйц учир шалтгаанд анхаардаг.	Тогтолцооны шинжтэй учир шалтгаан, түүний илрэн гарах хэлбэрт анхаардаг.

ТЭГШ БАЙДАЛ

ТЭГШ БОЛОМЖ

БОДИТ БАЙДАЛ

ХҮНИЙ ЭРХИЙН ЦАХИМ НОМЫН САН

· МОНГОЛ, АНГЛИ ХЭЛ ДЭЭРХ НОМ ТОВХИМОЛ · СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН · ИЛТГЭЛ · СЭТГҮҮЛ ·

E-LIBRARY

<http://www.nhrcm.gov.mn/library>

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА.

